

Kanadagässen i Västerås

Av Gunnar Ekberg

Först kanske några ord bör nämnas om varför Västerås stad etablerade sig som kanadagäsuppfödare. Som väl är bekant för de flesta som besökt staden, har vi en centralt belägen, cirka 20 tunnland stor park, nämligen Djäkneberget. Under åren före 1945 utgjorde denna ett kärt tillhåll för pilsnergubbar samt diverse andra ljusskygga individer. Följden var att hyggligt folk fann ett besök på berget mindre angenämt. Parkstyrelsen, som länge prövat olika åtgärder för att få berget populärt bland rätt sorts folk, beslöt i början av år 1945 att låta inhägna

två där befintliga dammar samt i dessa inplantera några lämpliga fåglar, allt i förhoppning att man med dessa skulle kunna locka även den hyggliga delen av stadens befolkning till besök.

Beslutet sattes omedelbart i verkställighet och undertecknad, som då var sekreterare i styrelsen, fick det angenäma uppdraget att ordna fågelfrågan. Tiden var knapp och inhägnaden skulle först klaras upp. Men genom metallarbetarstrejken fanns gott om folk och inhägnaden blev klar i medio av mars och de första nybyggarna var två par kana-

dagäss, en gåva av doktor Bengt Berg. Jag gjorde nämligen först ett flertal framställningar till andra städer om fåglar, men ingen hade på grund av importstopp under kriget någon att avvara, varför jag skrev till doktor Bengt Berg med en anhållan att få köpa ett par kanadagäss.

Dagen efter brevet fick jag telegramsvar att två par gäss gratis avsänts. Påföljande dag kom gässen och en vecka efter ankomsten började båda paren se sig om efter lägenhet. De fann tydligen vad de önskade ty den 8 resp. 10 april var äggläggningen klar och båda honorna började ruvningen. Allt gick väl och i rätt tid kläcktes 4 resp. 5 gäsungar, vilka, efter att vederbörligen ha porträtterats i ortspressen till glädje för parkstyrelsen och många andra, lockade allmänheten till de önskade besöken.

Av ungarna dog en efter några dagar men de övriga växte raskt, matade av både besökare och parkvakten. Ingen av ungarna vingklipptes

och vi avvaktade med spänning eventuell höstresa söderut. Därav blev emellertid intet. Förutom en och annan utflykt till Svartån och Mälaren stannade de snällt hos föräldrarna och så blev förhållandet även med de två följande årens kullar.

Aldre ungar avvisas

Då dammarna började bli trångbodda tillbringade de dock mesta tiden i Mälaren och Svartån, men sökte sig ofta upp till berget för att njuta av det spåda gräset utanför inhägnaden. Innanför var de inte välkomna, då deras föräldrar i omsorgen om de sistfödda, ganska hårdhänt avvisade sina äldre barn. I sinom tid skredo första årets kullar, samtliga ringmärkta, till häckning, men då de gamla icke tillät något intrång i sina revir, fick ungarna välja andra häckplatser. Av tre par häckade ett på en holme i Svartån, ett annat på en cirka 4 m² stor holme i gamla hamnen, "Kaninholmen", och det tredje på Amundsgrund mellan hamnen och

Ostra Holme. De fick resp. 3, 6 och 5 ungar och när dessa blev flygfärdiga ställdes färden till Djäkneberget och Svartån, där så småningom alla flygkunniga samlades.

Den stora oron kom i början av november

I medio av oktober 1948 kunde jag räkna in 42 st. De gjorde varje dag utflykter till Mälaren och sina betesplatser, bland vilka Johannisbergs flygfält var särskilt omtyckt. Efter hand som dagarna gick märkte man att den stora oron gripit dem och den 9 november var ån definitivt tom på kanadagäss. De hade gett sig iväg mot okänt mål, vilket jag med benägen medverkan av doktor Nils Dahlbeck i Radiotjänst, fick veta vara Näfvevarns bruk, vars närhet till öppet vatten och med frodig vintersådd försedda åkrar passade gässen utmärkt. De blev även i övrigt väl omhändertagna där och många var de som med bröd och spannmål gav dem extra skaffning. Jag kunde med jämna mellanrum få rapporter om gässen. Det var nämligen bara att ringa telefonisten på Näfvevarns bruk, vars arbetsplats var så placerad, att hon genom fönstret kunde se de betande gässen.

Ater från övervintringsplatsen i decimerat antal

Vintern gick och en av de sista dagarna i mars påföljande år anlände gässen åter till Svartån, decimerade med 5 st.

En redogörelse för deras vidare öden skulle bli en upprepning och jag

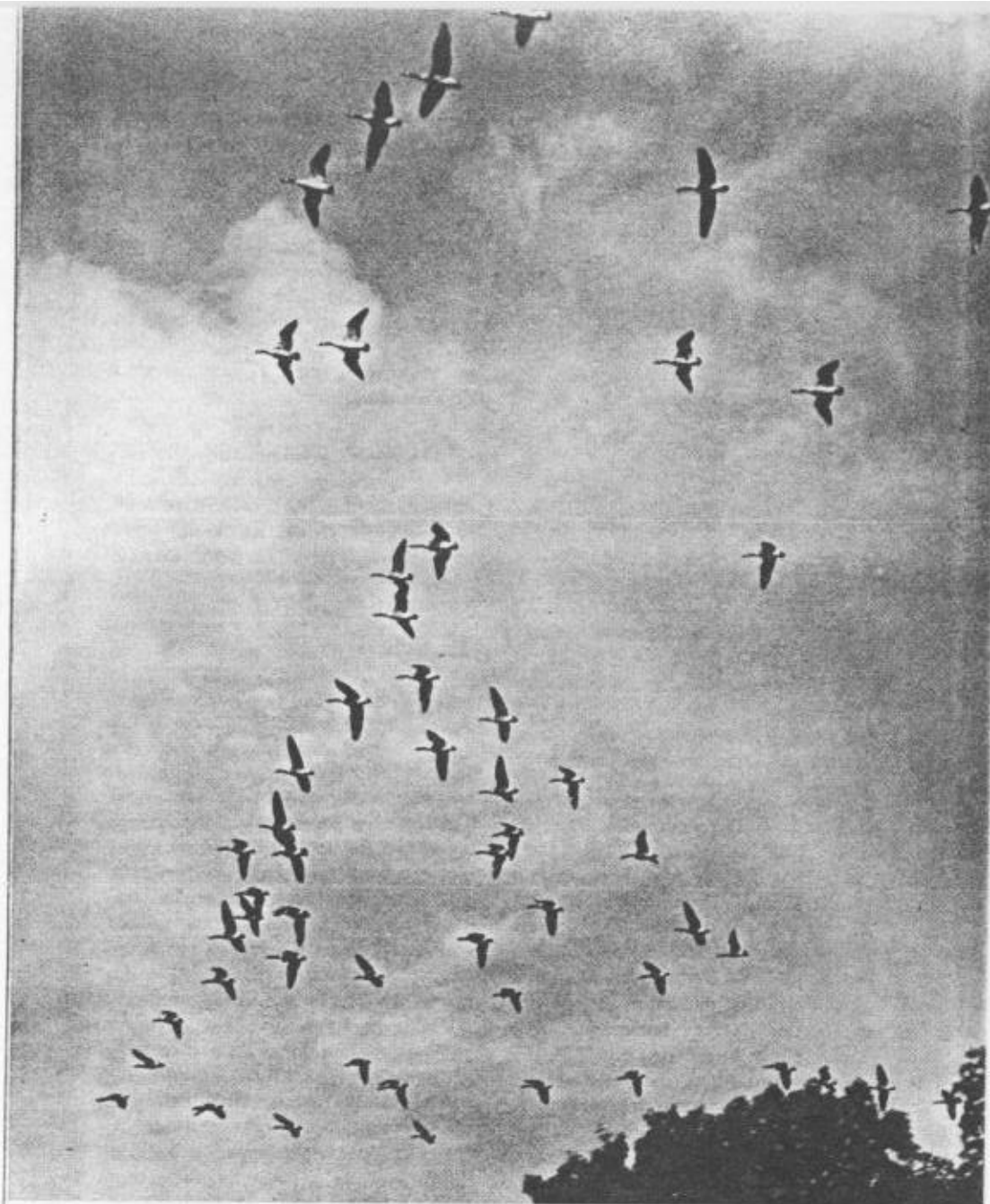
vill endast ge några uppgifter om deras spridning inom länet. Förutom ett flertal ställen i och vid Mälaren har häckning förekommit i Strömsholm samt vid Sagån Orresta, Östanbro, Målhammar, Angsö, Fläcksjön i ån och småsjöar i grannsocknarna till Västerås. Huruvida den omtalade i Gian häckande gäsen kommer härifrån är obekant, men inte otroligt, då gässen härifrån de senaste åren med förkärlek har sin vinterförläggning i Motala ström.

Här kanske även bör nämnas att avkomman till den i ett kanadagäsbo på Djäkneberget kläckte grågäshannen som vid mogen ålder äktade en kanadagäs, besökt sin faders födelseplats flera gånger i vår och att en av dem avlade en kort visit där den 14 maj.

Rapportera gärna häckplatserna

Hur stor gässtammen är nu kan jag inte bestämt avgöra men vet att hösten 1958 samtidigt som 110 st. "skadegörande" kanadagäss uppehöll sig vid Strömsholm fanns över 50 st. i Svartån varjämte en mindre flock om cirka 20 st. rapporterades från Mälaren. Enbart i Svartån inom Västerås stads gräns har i år häckat 4 par med resp. 5, 5, 6 och 6 ungar, de tre första paren så gott som inne i staden och det fjärde vid Lista gård.

Till sist en vädjan: Oroa inte gässen under häckningen men rapportera dem gärna. Skjut inte på gässen. Vi ha många tråkiga erfarenheter av skadade sådana, som återvänt hit efter att ha blivit påskjutna av för fridlysningsbestämmelser likgiltiga skyttar.

Det är en ljusande syn att se de flygande kanadagässen mot skyn.
O. Forsén tog bilden vid Strömsholm.